

Comparing the Sports Diplomacy of the Islamic Republic of Iran and Qatar

Mehdi Abbaszadeh Fathabadi^۱

Saba Moradi^۲

(Received: 26/03/2023 - Accepted: 21/07/2023)

Abstract

In today's world, sports diplomacy is considered as one of the most important factors for producing soft power for the countries. The purpose of this research is to compare the sports diplomacy of Iran and one of the countries of the Persian Gulf region, Qatar, which has made significant achievements in this field. The main question of this research is, what are the similarities and differences between the sports diplomacy of the Islamic Republic of Iran and Qatar? This research was done by using a comparative method, and the method of collecting information is the library. The theoretical foundations of this research are based on Joseph Nye's soft power, as the use of sports diplomacy is one of the tools of soft power. The Findings of this research show that in the field of investment in sports, the country of Qatar has made huge expenses to promote sports diplomacy. While the state of investment and sports facilities and infrastructure in Iran is experiencing disorder. In terms of power and influence in international sports forums and in terms of obtaining the privileges of hosting world-class and prestigious competitions Qatar has more ideal conditions than Iran; But in winning international sports honors, Iran has performed better due to its large population compared to Qatar. In the field of sports development, Qatar has more significant progress and development than Iran, and finally, Qatar benefits from a better media power than Iran to promote sports diplomacy and gain soft power.

Keywords: Foreign Policy, Soft Power, Sports Diplomacy, Iran, Qatar

^۱ Associate Professor, Department of International Relations, Shahid Bahonar University, Kerman, Iran (Abbaszadeh@uk.ac.ir) **Corresponding Author**
Orcid Code: <https://orcid.org/0000-0003-1893-2132>

^۲, M.A Student, Department of Diplomacy and International Organization, Shahid Bahonar University, Kerman, Iran (Mradysaba505@gmail.com)
Orcid Code: <https://orcid.org/0009-0007-6254-503X>

مقایسه دیپلماسی ورزشی جمهوری اسلامی ایران و قطر

مهدی عباس زاده فتح آبادی^۱

صبا مرادی^۲

(تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۱/۰۶ - تاریخ تصویب: ۱۴۰۲/۰۴/۳۰)

چکیده

در جهان امروز دیپلماسی ورزشی به عنوان یکی از مهم ترین عوامل و ابزار تولید قدرت نرم برای کشورها محسوب می شود. هدف این پژوهش مقایسه دیپلماسی ورزشی ایران و یکی از کشورهای منطقه خلیج فارس یعنی قطر است که در این زمینه دستاوردهای قابل توجهی داشته است. سؤال اصلی این پژوهش این است که چه شباهت ها و تفاوت هایی بین دیپلماسی ورزشی جمهوری اسلامی ایران و قطر وجود دارد؟ این پژوهش با استفاده از روش مقایسه ای انجام شده و روش گردآوری اطلاعات به صورت کتابخانه ای می باشد. مبانی نظری این پژوهش مبتنی بر قدرت نرم جوزف نای است. در واقع دیپلماسی ورزشی یکی از ابزار قدرت نرم به حساب می آید. یافته های پژوهش نشان می دهد که در زمینه سرمایه گذاری در ورزش، کشور قطر برای پیشبرد دیپلماسی ورزشی، هزینه های هنگفتی را انجام داده است، در حالی که وضعیت سرمایه گذاری و

۱. دانشیار روابط بین الملل دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران (Abbaszadeh@uk.ac.ir) نویسنده مسئول

Orcid Code: <https://orcid.org/0000-0003-1893-2132>

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد دیپلماسی و سازمان های بین المللی دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران (Mradisaba505@gmail.com)

Orcid Code: <https://orcid.org/0009-0007-6254-503X>

امکانات ورزشی و زیرساخت‌های کشور ایران شرایط نابسامانی را تجربه می‌کند. همچنین در زمینه قدرت و نفوذ در مجامع بین‌المللی ورزشی و در زمینه کسب امتیازات میزبانی مسابقات درجه یک و معتبر جهانی، کشور قطر نسبت به ایران شرایط ایده‌آل‌تری دارد؛ اما در کسب افتخارات بین‌المللی ورزشی، کشور ایران با توجه به جمعیت بالایی که نسبت به قطر دارد، بهتر عمل نموده است. در زمینه توسعه ورزش نیز کشور قطر نسبت به ایران پیشرفت و توسعه قابل توجه‌تری دارد و در نهایت کشور قطر از قدرت رسانه‌ای بهتری نسبت به ایران برای پیشبرد دیپلماسی ورزشی و کسب قدرت نرم بهره می‌برد.

واژگان کلیدی: سیاست خارجی، قدرت نرم، دیپلماسی ورزشی، جمهوری اسلامی ایران، قطر

مقدمه

تعریف گوناگونی از «دیپلماسی» وجود دارد. در یک تعریف بسیط، دیپلماسی هنر برقراری و تقویت رابطهٔ دو جانبه و چندجانبه باهدف تأمین منافع ملی است (داداندیش و احدی، ۱۳۹۰: ۲۲). اگر رسالت دیپلماسی را مدیریت بر روابط درون کشورها و نیز روابط بین کشورها و سایر بازیگران بدانیم، تحولات عرصه بین‌المللی و قدرت گرفتن بیش‌ازپیش بازیگران غیردولتی موجب بروز تحولاتی در چگونگی عملکرد دیپلماسی شده است. چنین تغییراتی دیپلماسی سنتی را که بر مبنای عامل میان دولت‌ها قرار دارد را به چالش مواجه می‌کند (قوام، ۱۳۹۴: ۲۰۱). به‌نحوی که کشورها را بر آن داشته است تا برای پیشبرد هر چه بهتر منافع ملی خود سیاست‌های نوین‌تری را تعریف نمایند و از روش‌های جدیدی که منطبق با شرایط کنونی جهان است، استفاده نمایند (داداندیش و احدی، ۱۳۹۰). امروزه نقش ورزش و فعالیت‌های ورزشی از یک فعالیت بدنی یا نوعی سرگرمی فرا رفته و کارکردهای مختلف سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و بین‌المللی پیدا کرده است. امروزه ورزش به‌طور گسترده در همه جهان رواج پیدا کرده و اسناد بین‌المللی جدید نیز به ورزش توجه زیادی کرده‌اند. بین‌المللی شدن بسیاری از ورزش‌ها موجب شده تا کشورها به رقابت ورزشی بین‌المللی، به‌عنوان میدانی برای پیشبرد اهداف سیاسی و بین‌المللی و همچنین منافع ملی خودشان توجه کنند. در این راستا مفهوم «دیپلماسی ورزشی» در کنار انواع دیپلماسی‌های دیگر ظهور پیدا کرده و رشد چشمگیری داشته است (صباغیان، ۱۳۹۳: ۱۷). ورزش و دیپلماسی ورزشی و حضور در این عرصه بهترین ابزار برای نمایش قدرت و نقش تأثیرگذارشان در عرصه بین‌المللی است. در این بین، جمهوری اسلامی ایران و قطر، به‌عنوان کشورهای تأثیرگذار در توسعه تعاملات منطقه‌ای و بین‌المللی هستند. کشور قطر در طول بیست سال گذشته سرمایه‌گذاری مالی فراوانی در

این بخش نموده و با کسب میزبانی چندین تورنمنت مهم آسیایی و جهانی و با خدمت گرفتن برخی ورزشکاران صاحب‌نام بین‌المللی، مدال‌های رنگارنگی را در مسابقات آسیایی و جهانی کسب نموده است؛ بنابراین این اقدامات در راستای اهداف سیاسی و تبلیغی این کشور در حوزه سیاست خارجی و پیشبرد اهداف ملی و منافع ملی این کشور تأثیرگذار بوده است.

حال با توجه به مطالب فوق پژوهش حاضر سعی دارد تا با بررسی دیپلماسی کشورهای جمهوری اسلامی ایران و قطر به مقایسه تفاوت‌ها و شباهت‌ها، ابعاد و مؤلفه‌های دیپلماسی ورزشی و نقاط قوت و ضعف دیپلماسی ورزشی این دو کشور بپردازد.

پیشینه پژوهش

در اینجا به برخی از مهم‌ترین پژوهش‌های صورت گرفته در این حوزه اشاره می‌کنیم. راسخ و جوادی‌پور (۱۳۹۶)، در تحقیقی با عنوان «نقش ورزش و توسعه ورزشی در پیشبرد سیاست‌های فرهنگی - اجتماعی و روابط خارجی جمهوری اسلامی ایران»؛ چالش‌ها و ضعف‌های عمده این حوزه از جمله نبود خط مشی‌های روشن و شفاف، فقدان آگاهی و دانش لازم در این حوزه، عدم شناخت از ظرفیت‌های بالقوه دیپلماسی فرهنگی و غیره را بیان نموده‌اند.

پیمان‌فر (۱۳۹۵) در یک پژوهش با عنوان «تدوین الگوهای توسعه دیپلماسی ورزشی جمهوری اسلامی ایران» به این نتیجه دست پیدا کرده است که ده راهبرد در سه دسته راهبرد برند سازی و اعتباربخشی، تعامل‌گرایی با جهان و توانمندسازی ظرفیت‌ها به ده پیامد در سه دسته پیامدهای توسعه جامعه‌شناسی سیاسی، توسعه سیاست خارجی و توسعه ورزش منجر می‌شود.

شیرزادی و شاه‌رضایی (۱۳۹۷)، در پژوهشی با عنوان «نقش ورزش در گسترش مناسبات بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران» به این نتیجه رسیدند که تأکید و توجه بیشتر به نقش ورزش، توسعه روابط دوستانه و گسترش همکاری

مقایسه دیپلماسی ورزشی جمهوری... ۱۶۳

ها با سایر کشورها و سازمان‌های بین‌المللی را به دنبال دارد. همچنین توجه به ورزش به‌عنوان ابزاری در جهت ارتقای پرستیژ بین‌المللی کشور با کسب موفقیت‌ها و افتخارات در صحنه‌های ورزشی بین‌المللی و نمایش قدرت در جهان باید مورد توجه قرار گیرد.

پایان‌نامه‌ای با عنوان «نقش ورزش در سیاست خارجی قطر؛ از هویت‌یابی تا بازیگری منطقه‌ای» که نویسنده آن ساعد معظمی گودرزی است و در سال ۱۳۹۳ آن را به نگارش درآورده است. این پژوهش در تلاش است تا با نگاهی گذرا به اقدامات قطر در خصوص توسعه تأسیسات و امکانات ورزشی در طول سی سال گذشته و به‌ویژه از سال ۱۹۸۸ که اولین دوره بازی‌های بین‌المللی در این کشور برگزار شد، به نقش ورزش در هویت‌یابی جدید قطر و بازی‌های منطقه‌ای این کشور بپردازد.

ریچ (۲۰۱۴)، در پژوهش خود با عنوان «بررسی موفقیت‌های ورزشی به‌عنوان ابزار سیاست خارجی و داخلی؛ مورد مطالعه قطر»، به این نتایج می‌رسد که این کشور کوچک در خاورمیانه، به‌شدت در حال سرمایه‌گذاری در بخش ورزش است. این کشور میزبان رویدادهای ورزشی معتبر مانند بازی‌های آسیایی، جام جهانی هندبال، جام جهانی فوتبال و... است و به دنبال ترویج موفقیت‌نخبگان ورزش قهرمانی توسط ورزشکاران محلی و تابعیت و سرمایه‌گذاری در باشگاه‌های معروف خارجی است. قطر از ورزش در سیاست خارجی به‌عنوان ابزاری برای ایجاد روابط برای به دست آوردن قدرت نرم و امنیت ملی استفاده می‌نماید.

همان‌گونه که مشاهده شد تحقیقات گسترده‌ای در زمینه «دیپلماسی ورزشی» صورت گرفته است و نشان از بااهمیت بودن این موضوع است، اما متأسفانه هیچ‌کدام از تحقیقات داخلی و خارجی به‌صورت مقایسه‌ای به تأثیر موضوع دیپلماسی ورزشی در سیاست خارجی کشورها به‌ویژه در سیاست خارجی کشورهای جمهوری اسلامی ایران و قطر نپرداخته‌اند بنابراین در موضوع،

اهداف و روش پژوهش، این تحقیق نسبت به تحقیقاتی که در این حوزه صورت گرفته است، متفاوت بوده و از زاویه‌ای متفاوت نسبت به تحقیقات گذشته به مسئله دیپلماسی ورزشی پرداخته است.

مبانی نظری پژوهش

رهیافت نظری این پژوهش از نظریه قدرت جوزف نای بهره گرفته شده است. جوزف نای جامع‌ترین تعریف از قدرت را ارائه داده است که قدرت به معنای «ظرفیت انجام کاری و در شرایط اجتماعی اثرگذاری بر دیگران در راستای کسب نتایج مطلوب» است (Nye, 2014: 112). جوزف نای قدرت را به دو قدرت سخت و قدرت نرم تقسیم نموده است. ۱- قدرت سخت: به استفاده از ابزار نظامی و اقتصادی برای تغییر رفتار دیگران برای رسیدن به منافع خود، قدرت سخت گفته می‌شود. جوزف نای؛ قدرت نظامی و اقتصادی (سیاست چماق و هویج در برابر دولت‌ها و ملت‌ها) را قدرت سخت می‌نامد. ۲- قدرت نرم: در اصطلاح به معنای توانایی شکل‌دهی به ترجیحات دیگران از طریق اقناع و جذب دیگران به گونه‌ای آشکار اما نامحسوس است که برای کسب نتایج مطلوب از طریق جذابیت به جای اجبار یا تطمیع بکار گرفته می‌شود و با به‌کارگیری ابزارها و شیوه‌های غیرمستقیم بر منافع یا رفتارهای دیگر کشورها اثر خواهد گذاشت (نای، ۱۳۸۷: ۴۳-۴۶).

امروزه، هر کشوری که نتواند از منابع قدرت نرم در پیشبرد اهداف و منابع خود بهره‌برداری کند، باید هزینه‌های سنگین به‌کارگیری قدرت سخت را در کنار عدم موفقیت کامل در نیل به اهداف موردنظر خود تحمل نماید. از این رو، می‌توان گفت بی‌توجهی به تحولات ایجادشده در محیط جدید جهانی و در جابجایی قدرت‌ها به‌ویژه اهمیت روزافزون قدرت نرم در هدایت منافع ملی، موجب ناکارآمدی و افزایش هزینه‌های دولت‌ها در عرصه سیاست خارجی شده است (پوراحمدی، ۱۳۸۹: ۲۰). قدرت نرم امروز به یکی از مطلوبیت‌های نظام‌های سیاسی در عرصه روابط بین‌الملل تبدیل شده است و بازیگران محیط

بین‌المللی خواهان آن هستند که با بهره‌گیری از چهره نرم ابزاری قدرت در مناسبات خویش، میزان اعتبار و نفوذ خویش را ارتقاء بخشند. بهره‌برداری از قدرت نرم، آنان را قادر می‌سازد از تلفات مالی و جانی ناشی از کاربست قدرت سخت دوری جویند و به این طریق، اذهان و افکار عمومی بین‌المللی را با خویش همراه سازند. کشورهایی که از مؤلفه‌های نرم‌افزاری قدرت بیشتری برخوردار باشند امکان تأثیرگذاری بیشتری در روابط دو یا چندجانبه دارند (رفیع و نیکروش، ۱۳۹۲: ۱۰۱). قدرت نرم، رفتار همراه با جذابیتی است که قابل‌رؤیت اما غیر محسوس است (حسینی، ۱۳۸۷: ۳۵۶).

یکی از ابزارهای دیپلماتیک که امروزه از آن به دیپلماسی عمومی تعبیر می‌شود، ابزار و یا مکانیسمی برای اعمال قدرت نرم در عرصه عمل به شمار می‌رود. این عبارت برای نخستین بار توسط ادموند گولین در سال ۱۹۶۵ در آمریکا به کار گرفته شد که به معنای ارتباطات معطوف به منافع ملی یک کشور از طریق ارتباطات با مردم خارج از مرزهای جغرافیایی بود (احدی، ۱۳۹۳)؛ یعنی درک توده‌های مردم کشور مخاطب، دادن پیام برای آنان، فعالیت به‌منظور تأثیرگذاری بر آن‌ها و توسعه گفت‌وگوی میان شهروندان و نهادهای یک کشور از یک‌سو نهادهای کشور مخاطب از سوی دیگر که این امر باعث تقویت منافع ملی می‌شود (Wolf and Rosen, 2004).

دیپلماسی ورزشی را به‌عنوان یکی از زیرشاخه‌های دیپلماسی عمومی تعریف می‌کنند که در آن، ورزش به‌عنوان مسیری نرم برای کشف و یا تغییر معنادار سیاست خارجهٔ حکومت‌ها، دولت‌ها را برای رسیدن به اهداف دیپلماتیک یاری می‌نماید (Deos, 2014). دیپلماسی ورزشی به معنای بهره‌بردن از ورزش در جهت رسیدن به مقاصد سیاسی و تأمین منافع ملی یک کشور است. بر همین اساس امروزه رقابت زیادی برای میزبانی مسابقات ورزشی بین‌المللی و جهانی بین کشورهای مختلف وجود دارد که از این نوع از دیپلماسی به‌عنوان دیپلماسی ورزشی یاد می‌شود (Kessous, 2011). بنابراین حکومت‌ها با بهره

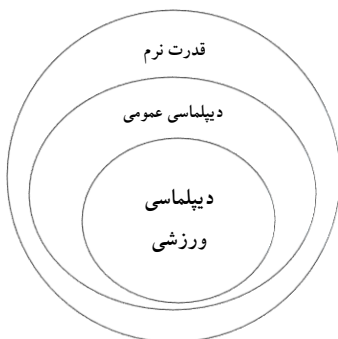
گیری از ورزش تلاش می‌کنند تا به تقویت روابط خود در سرتاسر جهان بپردازند تا هم منافع خود را تأمین و هم قدرت ملی خودشان را تقویت کنند. در دنیای پسا مدرن، فرهنگ ورزش در عرصه دیپلماسی نقش پررنگی را به عهده دارند. ورزش به بخشی مهم و جدایی‌ناپذیر در زندگی مردم در تمام جهان تبدیل شده است و اگر ژست و پیام و تصویر یک ملت از طریق ارزش‌های مثبت ورزشی انتقال پیدا کند، ادراک مردم سایر جهان نیز نسبت به آن ملت نیز دچار تغییر اساسی می‌شود (Murray, 2014: 14).

کشورها از طریق ابزار دیپلماسی عمومی نظیر فرهنگ ورزش می‌توانند قدرت نرم خویش را گسترش دهند. استفاده از راهبرد نفوذ، جذب و اقتناع در ورزش که از اهداف قدرت نرم است می‌تواند در سطوح ملی و بین‌المللی علاوه بر ایجاد اتحاد، غرور ملی و یکپارچگی فرهنگی در همه اقشار جامعه، در نیل به توسعه اقتصادی و همگرایی نیز مؤثر واقع گردد. هر قدر ورزش از غیرحرفه‌ای بودن به سمت حرفه‌ای شدن پیش رود، به همان اندازه دخالت سیاستمداران در ورزش بیشتر می‌گردد؛ به طوری که می‌توان گفت ورزش در نیمه دوم قرن بیستم، در کنار بحث سیاسی بودن خود به‌عنوان یک عامل قوی اجتماعی و نیز ابزار عالی تربیتی ایفای نقش می‌کرد، ولی هم‌اکنون (در قرن ۲۱) ورزش، به تفریحی بزرگ برای عموم مردم تبدیل شده است و بخش مهمی از فعالیت‌های اقتصادی را نیز تشکیل می‌دهد (بابایی و دیگران، ۱۳۹۴: ۱۴۶-۱۵۱)؛ بنابراین همان‌طور که مشخص است که دیپلماسی ورزشی جزئی از دیپلماسی عمومی است و دیپلماسی عمومی هم جزء قدرت نرم محسوب می‌شود و از آنجاکه یکی از منابع قدرت نرم کشورها ورزش و کارکردهای بین‌المللی آن است، این وضعیت موجب ظهور مفهوم «دیپلماسی ورزشی» در کنار انواع دیگر دیپلماسی شده است. در پرتو جهانی شدن، به‌ویژه جهانی شدن فرهنگ، دیپلماسی نیز متحول شده و شکل تازه‌ای گرفته است. با توجه به این تعاریف، ورزش و رویدادهای بین‌المللی ورزش، یکی از عرصه‌های تحقق این دیپلماسی تلقی می-

مقایسه دیپلماسی ورزشی جمهوری... ۱۶۷

شود. «دیپلماسی ورزشی» زیر چتر گسترده‌تر دیپلماسی عمومی قرار می‌گیرد و شامل اموری است که افراد ورزشی، از طرف دولت خود و در ارتباط با سیاست‌های کشورشان به انجام می‌رسانند (شعبانی مقدم و فراهانی، ۱۳۹۵: ۵۸).

شکل ۱. مدل نظری پژوهش

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از روش مقایسه‌ای بهره گرفته است. بر همین مبنا به تشریح روش مقایسه‌ای می‌پردازیم. روش مقایسه‌ای ابزار ارزیابی نظام‌مند الگوهای شباهت و تفاوت و درک تنوع است. این روش برحسب ماهیت ترکیبی مطالعات مقایسه‌ای صورت‌های مختلفی می‌یابد (لیتل، ۱۳۷۳: ۴۵). گاه تأکید مقایسه بر شباهت‌هاست تا از آن طریق، دست به تعمیم، تقریب و سازگاری بزند؛ اما از توجه به تفاوت‌ها نیز وا نمی‌ماند که به خاطر تأکید بر شباهت‌ها تطبیقی خوانده می‌شود. تفکر بدون مقایسه قابل تصور نیست و در غیاب مقایسه، هیچ اندیشه و پژوهش علمی نیز امکان‌پذیر نیست (Smelser, 2003: 644).

تحلیل سیاسی مقایسه‌ای، به‌رغم تحول عمده در روش و موضوع مورد مطالعه به‌اندازه خود سیاست قدمت دارد. سه نوع عمده از تحلیل مقایسه‌ای وجود دارد: مطالعات موردی کشورها در چارچوب مقایسه‌ای، مطالعات نظام‌مند تعداد معدودی از کشورها و مقایسات جهانی بر پایه تحلیل آماری. هم مقایسه میان کشورها و هم مطالعه موردی، دارای سابقه طولانی است (مارش و استوکر، ۱۳۷۸: ۳۰۲).

از مزایای روش مقایسه‌ای عبارت‌اند از: کسب شناخت و آگاهی، گونه‌شناسی، نظریه‌پردازی و تعمیم، شباهت‌یابی و تقریب. و معایب این روش نیز عبارت‌اند از: کم‌نظیر یا بی‌مانند بودن برخی پدیده‌ها، سردرگمی و تردید محقق در انتخاب نمونه‌هایی است که در ظاهر با یکدیگر شبیه هستند، ولی خصوصیات آن‌ها در واقع با یکدیگر متفاوت است، مشکل سوم پژوهشگر در روش مقایسه‌ای این است که پدیده‌های مشابه دارای معانی متفاوت‌اند و مشکل چهارم نقش قضاوت‌های ارزشی محقق در انتخاب نمونه‌ها است (مارش و استوکر، ۱۳۷۸: ۲۸۳).

مؤلفه‌های دیپلماسی ورزشی جمهوری ایران

استفاده از ورزشکاران و رویدادهای ورزشی برای ارائه و ایجاد یک تصویر مطلوب، بین مردم و سازمان‌های خارجی به‌منظور شکل دادن به ادراکات و تصورات آن‌ها به شیوه مؤثر، برای پیشبرد اهداف سیاست خارجی در جمهوری اسلامی ایران و برای تغییر چهره جهانی حکومت یک امری جدی و مهم تلقی می‌شود؛ به‌عبارت‌دیگر، اجتماعات بزرگ ورزشی مثل المپیک و جام‌های جهانی می‌تواند کشورها را در کنار یکدیگر جمع کند و منجر به شکل‌گیری روابط نزدیک و صمیمانه‌تر بین کشورها شود.

کسب میزبانی‌های ورزشی

کشور ایران همگام با پیشرفت‌های ورزشی، رویدادهای مختلفی را در سطح جهان و منطقه برگزار کرده است که در این بین، بزرگ‌ترین رویداد ورزشی بین‌المللی که ایران میزبان آن بوده است مربوط به سال (۱۹۷۴) است که در کنار عملکرد خوب تیم‌های ورزشی کشور ایران (کسب مقام دوم بازی‌های آسیایی با ۸۱ مدال)، برای اولین بار بازی‌های آسیایی در شهر تهران برگزار شد. پس از پیروزی انقلاب اسلامی و تحولات سیاسی و اجتماعی در کشور تاکنون، برگزاری رویداد ورزشی بزرگ در ایران با چالش‌های گوناگونی مواجه بوده است. از سوی دیگر، به دلیل منافع متعدد اجتماعی، اقتصادی، ارتباطی، سیاسی ورزشی که رویدادهای بزرگ ورزشی برای جامعه میزبان به همراه دارند، توجه به کسب میزبانی این رویدادها به منظور ارتقای بخش‌های مختلف اقتصادی، گروه‌ها و سازمان‌های اجتماعی و سیاسی و به ویژه صنعت ورزش در کشور ایران حائز اهمیت خواهد بود (عیدی و یوسفی، ۱۳۹۲: ۱۷۷).

حضور در تورنمنت‌های ورزشی

حضور ایران در جوامع ورزشی بین‌المللی می‌تواند از ابزارهای کلیدی در ارتباط با ملل دیگر و ایجاد اعتماد میان آن‌ها باشد. ورزش می‌تواند به عنوان پلی میان ملت‌ها قرار گیرد و دولت‌ها می‌توانند با تکیه بر جاذبه‌های ذاتی این پدیده و جذابیت‌های آن برای اقشار و ملل مختلف، از این بستر برای انتقال پیام و همسو کردن واحدهای سیاسی و تعالی بخشیدن به محتوای روابط فراملی بهره گیرند. علاوه بر این، همگانی بودن ورزش، استفاده از فراکسیون ورزش در مجلس، استفاده از افراد مطلع و آگاه و آموزش و آگاهی دادن به افراد صاحب کرسی نیز در تحقق این اهداف مؤثر هستند (راسخ و جوادی پور، ۱۳۹۶:

۲۲۷). کشور ایران همواره تلاش کرده است در تورنمنت‌های معتبر جهانی در حوزه‌های مختلف ورزشی حضور پیدا کند از جمله آن می‌توان به حضور در المپیک و جام جهانی فوتبال اشاره نمود که در ادامه به صورت مفصل به این موضوع پرداخته شده است.

ارزش‌های اخلاقی و منش پهلوانی

با توجه به نقش ورزش و محیط‌های ورزشی در توسعه اخلاق در جامعه و اهمیت و جایگاه منش و رفتار ورزشکاران و تمامی افراد برجسته در ورزش، در نتیجه برخورداری از یک تصور و مجموعه‌ای توسعه‌یافته از ارزش‌های اخلاقی و ترویج و پرورش آن نقش مهمی خواهد داشت. توسعه و ترویج ارزش‌های اخلاقی در بین ورزشکاران، مربیان، داوران و کادر مدیریتی و اجرایی ورزش مورداستفاده نهادهای سیاست‌گذار و همچنین سازمان‌های اجرایی ورزشی لازم و ضروری است (قربانی و دیگران، ۱۳۹۷: ۳۰۲). یکی از مؤلفه‌های ورزشی و اخلاقی ورزشکاران ایرانی عدم رویارویی با ورزشکاران کشور صهیونیستی اسرائیل است و دلیل این کار نیز حمایت از کشور و مردم مظلوم فلسطین است.

ایجاد وفاق ملی

حضور تیم‌های ملی یک کشور در مسابقات بین‌المللی، عرصه‌ای برای تقویت همگرایی وحدت ملی فراهم می‌کند. در تحقیقاتی مانند محمدی عزیزآبادی (۱۳۹۶) و ملکوتیان (۱۳۸۸) وحدت ملی به‌عنوان یکی از عوامل تأثیرگذار و مهم ارزیابی شده است. در واقع تیم‌های ورزشی در عرصه بین‌المللی، تبدیل به نماد ملی می‌شوند. به بیان دیگر، تأثیر عمیق ورزش در تقویت وحدت ملی غیرقابل چشم‌پوشی است. امروزه به دست آوردن و حفظ منزلت بین‌المللی از مهم‌ترین اهداف دولت‌هاست. صحنه رقابت‌های ورزشی، مانند بازی‌های

المپیک یا مسابقات جهانی به دلیل اینکه در عرصه بین‌المللی برای کشورها اعتبار و حیثیت به همراه دارد، کشورها را بر آن می‌دارد تا با استراتژی‌ها و برنامه‌ریزی‌های طولانی‌مدت، متحمل هزینه‌های کلان شوند و مدال یا رکوردهای جهانی کسب کنند. می‌توان در این زمینه به سرمایه‌گذاری کشور جمهوری اسلامی ایران در برگزاری بازی‌های آسیایی و کسب میزبانی‌های متعدد در جام جهانی کشتی و مسابقات بین‌المللی در والیبال و فوتبال ساحلی و غیره اشاره کرد (موسوی گرگری و دیگران، ۱۴۰۱: ۱۳۹).

مؤلفه‌های دیپلماسی ورزشی قطر

طبق استراتژی بخش ملی ورزش قطر سه دلیل برای دستیابی به موفقیت ورزشی قطر وجود دارد: ۱. توسعه به‌عنوان یک کشور سالم؛ ۲. بهبود روابط بین ملت‌ها؛ ۳. تبدیل شدن به یک قطب ورزشی جهانی. ورزش در قطر به لحاظ طرفداری و حضور در ورزش حول محور فوتبال می‌چرخد. علاوه بر این دوومیدانی، بسکتبال، هندبال، شترسواری، اسب‌سواری، کریکت و شنا نیز طرفدارانی دارد؛ مؤلفه‌های ورزشی قطر عبارت‌اند از:

برندینگ (برند سازی)

پروژه اصلی کشور قطر از دیپلماسی ورزشی، برای بهره‌برداری و استفاده از آن در جهت معرفی هر چه بیشتر این کشور در سطح بین‌المللی است. رئیس ارتباطات کشور قطر در خصوص نقش ورزش و دیپلماسی ورزشی در فرستادن پیام و تبلیغات کشور قطر می‌گوید «ورزش راه مفید و سریعی برای شناساندن و فرستادن پیام و تبلیغی برای کشورمان محسوب و وقتی صحبت از خاورمیانه می‌شود فوراً به تروویست می‌اندیشند، برای همین رهبران مملکتی می‌خواهند قطر از شهرت و محبوبیت در جهان برخوردار باشد» (اصغری ثانی، ۱۳۹۲: ۷۷). قطری‌ها امیدوارند با ابزار «دیپلماسی ورزشی»، ده سال آینده را در سایه کسب نتایج موردقبول و یا

برگزاری مطلوب مسابقات بین‌المللی، استفاده‌های سیاسی شایان توجهی ببرند. در واقع پروژه «برند سازی» این کشور از راه دیپلماسی ورزشی تکوین خواهد شد. ورزش به‌تنهایی قادر نیست شخصیت و یا هویت بین‌المللی برای قطر و یا هر کشور دیگری فراهم کند؛ بلکه ورزش می‌تواند به‌عنوان ماده‌ای در نقش کاتالیزور وارد فرآیند هویت‌یابی شده و پس از مصرف شدن و یا تأثیرگذاری، بدون اثر دیگری از بین برود. گاهی اوقات، سرمایه‌گذاری‌های ورزشی برای کسب هویت-یابی هزینه‌های گزافی خواهد داشت؛ اما آنچه در دیپلماسی ورزشی قطر مشهود است طی شدن پروسه «برند سازی» و رسیدن به اهداف سیاسی است و این مسئله در مورد دولت قطر بلا موضوع است؛ زیرا در این زمینه هزینه‌های گزافی انجام داده است وقت زیادی را صرف کرده است و در واقع افق دید دولت‌مردان این کشور، به‌کارگیری امکانات برای رسیدن به جایگاه مطلوب سیاسی منطقه‌ای و بین‌المللی از طریق «دیپلماسی ورزشی» است.

صلح و دوستی

ورزش مدرن به طرز چشمگیری بین‌المللی شده و استفاده استراتژیک، آگاهانه و هدف‌دار از ورزش توسط کشورها برای ایجاد تعامل، اطلاع‌رسانی و ایجاد نمایه‌ای مثبت و افزایش اعتبار بین‌المللی جهت افزایش کنشگری و پیگیری اهداف سیاست خارجی را می‌توان به دیپلماسی ورزشی ربط داد. قطر یکی از این کشورهاست که با وجود موقعیت جغرافیایی خاص آن، در حال استفاده از این نوع دیپلماسی برای رسیدن به اهداف منطقه‌ای و بین‌المللی خود است؛ و با استفاده از روش تحلیلی توصیفی این فرضیه به دست آمد که قطر توانسته از طریق دیپلماسی ورزشی و در ذیل آن گرفتن حق میزبانی جام جهانی فوتبال در سال ۲۰۲۲ و حضور در تورنمنت‌های معتبر جهانی و منطقه‌ای در حال تبدیل شدن به یک بازیگر مهم منطقه‌ای، فرصت مهم دیپلماسی عمومی و قدرت نرم، مشارکت در مورد صلح و امنیت و جذب افکار عمومی، نقشی جدی برای

خود پیدا کرده است و در نهایت توانسته است پرستیژ و اعتبار بین‌المللی خود را افزایش بدهد (پلونده و رستمی، ۱۴۰۰: ۳۴۶۹).

توسعه رسانه‌ای

به‌عنوان مصداقی بارز باید به کارکرد «شبکه خبری الجزیره» پرداخت که نقش بزرگی را به کشوری کوچک و ذره‌ای مانند قطر در تحولات منطقه‌ای و جهانی بخشیده است. شبکه الجزیره که مرکز آن در شهر دوحه قرار دارد متعلق به دولت قطر است و کار خود در سال ۱۹۹۶ با دریافت سرمایه‌ای به مبلغ ۱۵۰ میلیون دلار از امیر قطر آغاز نمود. بی‌شک یکی از ابزار توسعه ورزش قهرمانی ساختار رسانه‌ای حرفه‌ای است. کشور قطر به لطف دلارهای نفتی توانسته است، پس از راه‌اندازی شبکه خبری الجزیره و کسب موفقیت در مدیریت و هدایت این شبکه به‌عنوان یکی از موفق‌ترین شبکه‌های خبری خاورمیانه و جهان، در جهت تقویت قدرت نرم به فکر توسعه ورزش از طریق یکی از زیرمجموعه‌های این شبکه گردید. به این منظور شبکه تلویزیونی «الجزیره اسپورت» را راه‌اندازی کرد. شبکه تلویزیونی «الجزیره اسپورت» هم از پدیده‌های اطلاع‌رسانی در عرصه ورزش و هم معرف قدرتمندی برای ورزش نوپای قطر محسوب می‌شود (رنجبر حیدری و دیگران، ۱۳۹۴: ۲۰۴).

کسب میزبانی مسابقات بین‌المللی

قطر برای رسیدن به این هدف از اواسط دهه ۹۰ میلادی با ابتکار حمد بن خلیفه (امیر سابق) دو نهاد بسیار کلیدی در این کشور ایجاد شد که عملکرد بهینه این دو نهاد در جهت رسیدن به اهداف راهبرد کلی قطر در بلندمدت است. این دو نهاد عبارت‌اند از: بنیاد قطر و صندوق سرمایه‌گذاری قطر، همان‌طور که از نام آن‌ها معلوم است، درحالی‌که بنیاد قطر راهبرد توسعه اقتصادی، اجتماعی و

فرهنگی را در این شبه‌جزیره کوچک حاشیه جنوبی خلیج فارس تأمین می‌کند، صندوق سرمایه‌گذاری قطر منابع مالی مورد نیاز توسعه کشور را در فردای پایان یافتن نفت و گاز قطر تأمین خواهد کرد. هردوی این نهادها اکنون هم به‌وسیله امیر قطر و افراد مورد اعتماد وی اداره و مدیریت می‌شوند و بودجه آن‌ها تقریباً محرمانه است (پایگاه اطلاع‌رسانی معاونت دیپلماسی اقتصادی وزارت امور خارجه، در تاریخ ۱۳۹۹/۰۹/۰۵). امروزه رقابت زیادی برای میزبانی مسابقات ورزشی بین‌المللی و جهانی در بین کشورها به وجود آمده است. در این بین، قطر یکی از کشورهایی است که در حوزه ورزش سرمایه‌گذاری عظیمی انجام داده است و با تصمیم کنفدراسیون بین‌المللی فیفا این شانس را به دست آورد تا میزبانی جام جهانی فوتبال ۲۰۲۲ به‌عنوان پربیننده‌ترین رویداد ورزشی جهان باشد. کشور کوچک قطر توانست برنده دیپلماسی ورزشی شود که تقریباً از دو دهه قبل سرمایه‌گذاری در این حوزه را آغاز کرده است. از زمانی که امیر حمد در سال ۱۹۹۵ میلادی در این کشور به قدرت رسید این تفکر را در سر می‌پروراند تا متناسب با اندازه این کشور کوچک در شبه‌جزیره عربی به یک رنسانسی جهانی دست بیابد و پیام قطر از بردن مزایه جام جهانی فوتبال این بود: «ما خواهان تغییر نگاه‌های منفی نسبت به کشورهای کوچک با جمعیت محدود و تبدیل آن به نگاه مثبت بودیم.» (خبرگزاری پرشین وی، ۲۰۱۱/۱۰/۲۲).

مقایسه دیپلماسی ورزشی ایران و قطر

در این قسمت از پژوهش به مقایسه و بیان تفاوت‌ها و تشابهات دیپلماسی ورزشی ایران و قطر پرداخته می‌شود.

میزان سرمایه‌گذاری در ورزش

بلندپروازی‌های قطر در زمینه ورزش، خرید تیم‌های فوتبال در جهان از جمله

«پاریس سن ژرمن» و ایجاد ورزشگاه‌های بسیار مجهز سرپوشیده در دوحه، این کشور را آماده کرد تا جام جهانی فوتبال را در سال ۲۰۲۲ میلادی در سرزمین کوچک خود برگزار نماید. ایجاد اردوگاه یا کمپ فوق مدرن «آسپیر» با امکانات فوق‌العاده بدن‌سازی، تمرین و برگزاری مسابقات در تقریباً تمامی رشته‌های جهان، از دیگر سرمایه‌گذاری‌های قطر در بخش ورزشی محسوب می‌شود (پایگاه اطلاع‌رسانی معاونت دیپلماسی اقتصادی وزارت امور خارجه، در تاریخ ۱۳۹۹/۰۹/۰۵). همچنین کشور قطر برای برپایی جام جهانی در مجموع، حدود ۲۰۰ میلیارد دلار هزینه نمود که از این حیث در جهان بیشترین سرمایه‌گذاری برای برپایی جام جهانی به شمار می‌رود (خبرگزاری ایسنا، ۱۴۰۰/۱۱/۱۱).

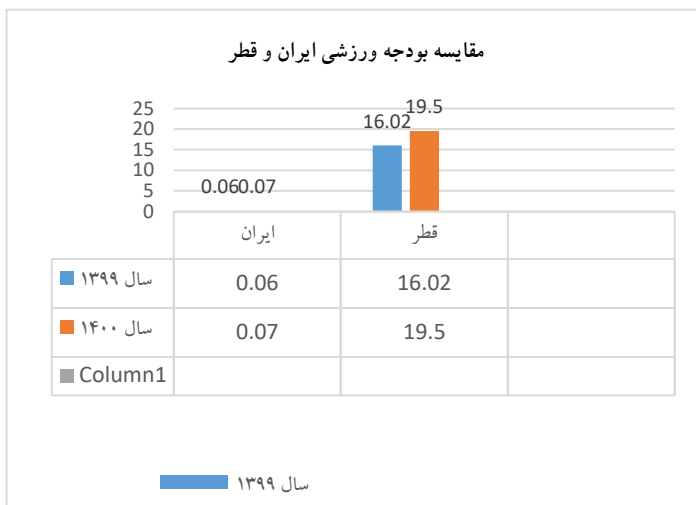
شیخ خلیفه بن جاسم آل ثانی رئیس اتاق بازرگانی و صنایع قطر بودجه فرهنگی ورزشی قطر در سال ۲۰۲۱ میلادی (۱۴۰۰-۱۴۰۱) را ۷۲/۱ میلیارد ریال قطر برابر با حدود ۱۹/۵ میلیارد دلار اعلام و ذکر کرد که این حدود ۳۷ درصد بودجه کل کشور قطر را شامل می‌شود. همچنین بودجه فرهنگی ورزشی قطر در سال ۲۰۲۰ میلادی (۱۳۹۹) ۵۹ میلیارد ریال قطر (معادل ۱۶/۰۲ میلیارد دلار) اعلام شده است (خبرگزاری العربی تاریخ ۱۰ دسامبر ۲۰۲۰).

با قطعی شدن میزبانی قطر در مسابقات المپیک آسیایی احداث تأسیسات ورزشی این کشور رشد چشمگیری کرد و پس از اعلام میزبانی مسابقات جام جهانی ۲۰۲۲ این رشد سرعت بیشتری به خود گرفت. در مجموع، کشور قطر برای ساخت تأسیسات زیربنایی ورزش و برای جام جهانی فوتبال تا سال ۲۰۲۲ حدود ۲۲۵ میلیارد دلار هزینه نمود که از این حیث در جهان بی‌سابقه بوده است که از این بودجه ۱۷ میلیارد دلار برای آماده‌سازی و ساخت هتل‌های مجلل و ۳ میلیارد دلار جهت آماده‌سازی زمین‌های مسابقات اختصاص یافته است (اصغری ثانی، ۱۳۹۲: ۷۵).

و اما در خصوص ایران باید گفت بر اساس لایحه بودجه ۱۴۰۰، بودجه وزارت

ورزش و جوانان جمعاً یک هزار و ۴۸۱ میلیارد و ۱۵۷ میلیون و ۷۰۰ هزار تومان در بخش جاری و عمرانی بود که با اصلاحیه صورت گرفته در بخش بودجه عمومی هزینه‌ای و افزایش رقم آن از ۶۴۴ میلیارد و ۴۰۰ میلیون تومان به ۷۳۹ میلیارد و ۴۰۰ میلیون تومان (افزایش ۷۵ میلیارد تومانی) بر اساس اصلاحیه لایحه سال ۱۴۰۰ و تصویب آن از سوی مجلس شورای اسلامی، جمعاً به عدد یک هزار و ۵۵۶ میلیارد و ۱۵۷ میلیون و ۷۰۰ هزار تومان (حدود ۷۰ میلیون دلار) رسید. این در حالی است که در سال ۹۹ میزان بودجه مصوب سال گذشته وزارت ورزش و جوانان در بخش جاری معادل ۷۸۱ میلیارد و ۹۲۴ میلیون و ۵۰۰ هزار تومان بود، هم‌چنین بودجه عمرانی این وزارتخانه ۲۶۰ میلیارد و ۹۸۴ میلیون تومان مصوب شد تا بودجه وزارت ورزش و جوانان در سال ۱۳۹۹ معادل یک هزار و ۴۲ میلیارد و ۹۰۸ میلیون و ۵۰۰ هزار تومان تعیین شود (خبرگزاری ایسنا، ۲۷/۰۲/۱۴۰۰).

جدول ۱. مقایسه بودجه ورزشی ایران و قطر (برحسب میلیارد دلار)

منبع: پژوهش حاضر

حضور در مجامع ورزشی بین‌المللی

نقشی که قطر در طول ده سال گذشته در جهان فوتبال ایفا کرده، به هیچ‌عنوان با نقش‌های بین‌المللی برزیل نامدار انجام نداده است. دلیل این امر، کسب کرسی‌های بین‌المللی فوتبال و نفوذ در هیئت‌های سیاست‌گذاری بین‌المللی فوتبال است. در واقع قطری‌ها به این موضوع واقف‌اند که یکی از راه‌های کسب اعتبار بین‌المللی ورزشی حضور در مراجع تصمیم‌گیری است. این مکان جایی است که حتی دلارهای قطر ممکن است نتواند کارایی لازم را داشته باشند. به این منظور تلاش کردند تا در یک برنامه‌ریزی کوتاه‌مدت با استفاده از «محمد بن همام» ابتدا «کنفدراسیون آسیا» و سپس پست ریاست «فیفا» را بر عهده بگیرند تا بانفوذ بیشتر در این ورزش بازیگری بهتری انجام دهند. گرچه بر سر پرونده تبانی و فساد جام جهانی ۲۰۲۲ جلوی قطر گرفته شد، ولی به آن معنا

نیست که این کشور از هدف بزرگی که در سر دارد دست بکشد (خبرگزاری با ورزش، تاریخ ۰۸/۰۶/۱۳۹۶).

حضور ایران در جوامع ورزشی بین‌المللی می‌تواند از ابزارهای کلیدی در ارتباط با ملل دیگر و ایجاد اعتماد میان آن‌ها باشد. ایران در زمینه نفوذ در مجامع بین‌المللی ورزش دارای ضعف‌های عدیده‌ای است و بارها از پامال شدن حق ورزش ایران در مجامع بین‌المللی به دلیل عدم نفوذ شنیده شده است.

کسب امتیاز میزبانی

در رقابتی که در سال ۲۰۱۰ برای انتخاب کردن میزبان مسابقات جام جهانی ۲۰۲۲ انجام گردید اعضا اجرایی فیفا به نفع کشور قطر رأی دادند و قطر در رقابت با کشورهای استرالیا، ژاپن، آمریکا و کره جنوبی برای میزبانی در جام جهانی ۲۰۲۲ توانست میزبانی این مسابقات که یکی از بزرگ‌ترین و مهم‌ترین و پرطرفدارترین تورنمنت‌های جهانی است را کسب نماید. بیست‌ودومین دوره جام جهانی فوتبال است که از ۲۰ نوامبر تا ۱۸ دسامبر ۲۰۲۲ (۲۹ آبان تا ۲۷ آذر ۱۴۰۱) در قطر برگزار شد.

این اولین جام جهانی بود که کشوری از جهان عرب آن را میزبانی کرد (www.gulf-times.com, 15 July 2018)؛ و همچنین پس از جام جهانی ۲۰۰۲، این دومین باری بود که جام جهانی در آسیا برگزار شد. این جام با هزینه تخمینی بیش از ۲۲۰ میلیارد دلار در حال حاضر پرهزینه‌ترین جام جهانی است که تاکنون برگزار شده است (Staff, 2022). «جیانی اینفانتینو» با تمجید از میزبانی قطر در جام جهانی ۲۰۲۲ گفت: «بازی‌ها با بالاترین کیفیت و در بزرگ‌ترین ورزشگاه‌ها برگزار می‌شود و متوسط ۵۱ هزار نفر تماشاگر برای هر بازی به ثبت رسیده است. بیش از ۲ میلیارد نفر در سراسر دنیا بازی‌ها را تماشا کرده‌اند و ۲/۵ میلیون هوادار نیز در قطر حضور دارند. برای اولین بار همه قاره‌ها در یک‌هشتم نهایی نماینده داشتند» (خبرگزاری دنیای اقتصاد،

(۱۴۰۱/۰۹/۱۷).

مقامات قطری اعلام کرده‌اند قصد دارند رویدادهای ورزشی بین‌المللی آینده را نیز میزبانی کنند. در اولین قدم در این مسیر، کنفدراسیون فوتبال آسیا کشور قطر را به‌عنوان میزبان مسابقات جام ملت‌های ۲۰۲۳ آسیا انتخاب کرد (خبرگزاری مهر، کد خبر ۵۶۱۰۵۵۳). دومین قدم در این راه نیز معرفی دوحه به‌عنوان شهر میزبان بازی‌های آسیایی ۲۰۳۰ میلادی است که توسط اعضاء مجمع عمومی شورای المپیک آسیایی بارأی اکثریت آراء مورد تأیید قرار گرفت. همچنین نشریه «مارکا» در گزارشی با اشاره به برگزاری جام جهانی فوتبال در کشور کم وسعت قطر نوشت: این کشور عربی به دنبال میزبانی از المپیک ۲۰۳۶ است. کمیته ملی المپیک قطر روز دوشنبه و بعد از پایان جام جهانی ۲۰۲۲ فوتبال اعلام کرد که دولت این کشور علاقه‌مند به برگزاری بازی‌های المپیک ۲۰۳۶ است (خبرگزاری ایرنا، ۱۴۰۱/۱۰/۰۵).

در خصوص میزبانی ایران برای مسابقات ورزشی باید گفت فدراسیون فوتبال ایران تاکنون ۴ بار میزبانی جام ملت‌های آسیا را بر عهده داشته است. ایران میزبانی جام ملت‌های ۱۹۶۸ در تهران، جام ملت‌های ۱۹۷۶ آسیا در تهران، میزبانی مقدماتی جام ملت‌های آسیا ۱۹۹۶ و میزبانی مقدماتی جام ملت‌های آسیا در سال ۲۰۰۰ را بر عهده داشته است.

در رقابت‌های مقدماتی جام جهانی نیز ایران دو بار میزبانی را عهده‌دار بوده است. بر این اساس، ایران میزبان مرحله مقدماتی جام جهانی در سال ۱۹۷۴ و میزبانی مقدماتی جام ملت‌های ۱۹۹۴ نیز بوده است. در مسابقات جام باشگاه‌های آسیا، ایران میزبان جام باشگاه‌های آسیا در سال ۱۳۴۹ در تهران - مرحله نهایی جام باشگاه‌های آسیا، مرحله نهایی جام باشگاه‌های آسیا در سال ۱۳۸۱ و ایران میزبان مرحله مقدماتی مسابقات جام باشگاه‌های آسیا در سال ۲۰۰۰ بوده است (خبرگزاری ممتاز نیوز، تاریخ ۱۳۹۸/۱۱/۲۳).

در کسب امتیاز میزبانی والیبال قهرمانی آسیا بسیار موفق عمل نموده است

۱۸۰ فصلنامه تعاملات دیپلماتیک

جمهوری اسلامی ایران با چهار میزبانی (۱۹۹۹، ۲۰۱۱، ۲۰۱۵ و ۲۰۱۹) در صدر این جدول قرار دارد. والیبال ایران در سال ۲۰۲۳ پنجمین میزبانی خود از این مسابقات را تجربه خواهد کرد (خبرگزاری خبر آنلاین، تاریخ ۱۹/۰۷/۱۴۰۱). در کسب میزبانی کشتی فرنگی و آزاد نیز ایران چندین دوره را میزبانی کرده است؛ از جمله جام جهانی کشتی فرنگی در سال‌های ۲۰۱۴، ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶، جام جهانی کشتی آزاد در سال ۲۰۱۷ و چهار دوره قهرمانی کشتی جهان در سال‌های (۱۹۵۹، ۱۹۷۳، ۱۹۹۸، ۲۰۰۲) و پنج دوره مسابقات قهرمانی کشتی آسیا در سال‌های (۱۹۸۳، ۱۹۹۱، ۱۹۹۲، ۱۹۹۷ و ۲۰۰۴) با میزبانی ایران بوده است.

جدول ۲. میزبانی‌های سطح یک و دو ورزشی جهان توسط ایران و قطر

منبع: پژوهش حاضر

همان‌طور که مشاهده می‌شود علی‌رغم کسب میزبانی ورزشی توسط ایران، اما هیچ‌کدام از این میزبانی‌ها به‌جز میزبانی بازی‌های المپیک آسیایی که آن‌هم قبل از انقلاب اسلامی سال ۱۳۵۷ اتفاق افتاده است دیگر کشور ایران نتوانسته

است از امتیاز میزبانی‌های درجه یک بین‌المللی بهره‌مند شود و باید بیان کرد که در کشور ایران، برنامه مشخص و منسجمی برای میزبانی و برگزاری رویدادهای بزرگ ورزشی تدوین نشده است (عیدی و یوسفی، ۱۳۹۲: ۱۸۰)؛ اما کشور قطر نه تنها در کسب امتیاز میزبانی مهم‌ترین رویداد بین‌المللی جهان از جمله المپیک آسیایی و جام جهانی فوتبال که از حیث درجه‌بندی به‌عنوان مهم‌ترین رویدادهای ورزشی جهان به شمار می‌روند، موفق عمل نموده است، بلکه در برگزاری آن نیز بسیار موفق و منسجم بوده است که تحسین همگان را برانگیخته است.

کسب درآمد از طریق جذب گردشگران ورزشی

مطابق گزارش خبرگزاری قطر مقامات کشور قطر پیش‌بینی کرده بودند که درآمد قطر از میزبانی جام جهانی فوتبال در سال ۲۰۲۲ میلادی به ۱۷ میلیارد دلار برسد؛ که تاکنون هیچ میزبانی در هیچ دوره‌ای از تاریخ جام جهانی، چنین درآمدی را نتوانسته کسب نماید، مقامات این کشور تخمین زده بودند بیش از ۱،۲ میلیون نفر برای تماشای بازی‌ها در قطر حضور پیدا کنند و در نهایت نه تنها این تعداد تحقق یافت، بلکه تعداد بازدیدکنندگان قطر تا پایان رقابت‌ها به ۱،۴ میلیون مسافر بین‌المللی رسید. حضور این تعداد بازدیدکننده خارجی در قطر در طول این مسابقات یک‌ماهه، به معنای افزایش فروش برای هتلداران، رستوران‌داران، افزایش خرید و افزایش جریان درآمد نقدی در صنعت گردشگری این کشور بود. افزایش سرمایه‌گذاری‌ها در قطر، دیگر دستاورد میزبانی جام جهانی ۲۰۲۲ بود (www.qatartourism.com/2022).

در خصوص ایران متأسفانه آماری در این خصوص برای ارائه وجود ندارد. هرچند در خصوص گردشگری به‌طور کلی آمار موجود است، اما به‌طور خاص

در مورد گردشگری ورزشی آماری وجود ندارد.

کسب افتخارات بین‌المللی ورزشی

به لحاظ افتخارات بین‌المللی کشور قطر افتخارات چندان مهمی را نتوانسته در عرصه مدال‌آوری در مسابقات بین‌المللی به دست بیاورد. قطر در ۹ دوره از بازی‌های المپیک تابستانی حضور داشته و توانسته است در مجموع این ادوار یک مدال نقره و ۴ مدال برنز کسب نماید، اما در کسب مدال طلا ناکام بوده است (عیدی و یوسفی، ۱۳۹۲: ۱۶۳). در بازی‌های المپیک آسیایی که تاکنون ۱۸ دوره برگزار شده است، کشور قطر در ۱۰ دوره آن حضور داشته است و توانسته است در مجموع ۱۳۰ مدال کسب نماید که در این بین، ورزشکاران این کشور ۴۳ مدال طلا، ۳۱ مدال نقره و ۵۶ مدال برنز به دست آورده‌اند. ورزشکاران قطری در المپیک آسیایی دوحه (۲۰۰۶) با کسب ۹ مدال طلا، ۱۲ نقره و ۱۱ برنز مقام نهم رقابت‌ها را از آن خود کردند. (www.Ocasia.org).

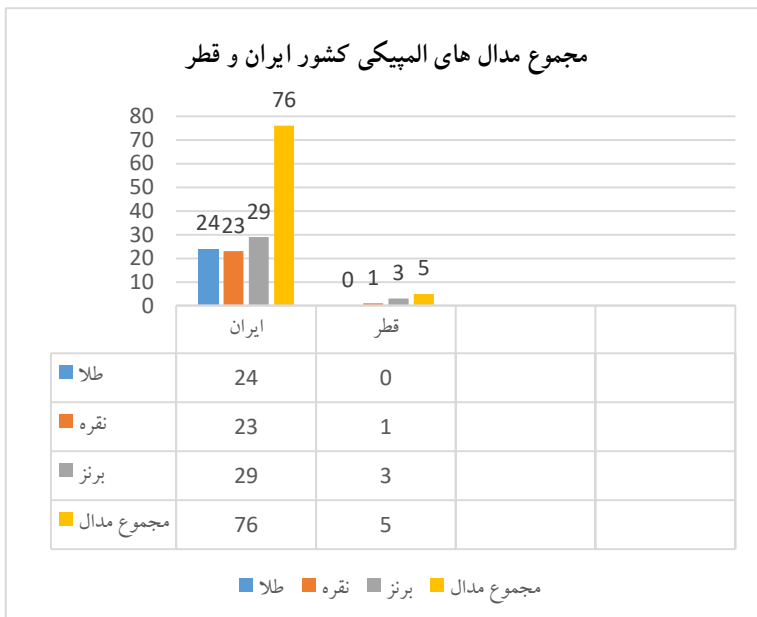
تیم ملی فوتبال قطر در هفدهمین دوره جام ملت‌های آسیا با شکست دادن ژاپن با نتیجه ۳ بر ۱ قهرمان این دوره جام ملت‌ها شد. به لحاظ افتخارات تیم ملی فوتبال قطر در جام جهانی، فقط یک‌بار در جام جهانی شرکت کرده‌اند و آن‌هم به‌عنوان میزبان مسابقات در این مرحله حضور داشتند و به لحاظ نتایج، رکورد ضعیف‌ترین میزبان تاریخ جام‌های جهانی را از سال ۱۹۳۲ تاکنون به ثبت رساندند و همچنین رکورد سریع‌ترین میزبان حذف‌شده به نام این کشور رقم خورد (خبرگزاری سرخ نیوز ۱۴۰۱/۰۹/۱۵). در هندبال نیز تیم ملی قطر توانسته است ۵ بار پیاپی به قهرمانی آسیا دست پیدا کند (خبرگزاری ایسنا، ۱۴۰۰/۱۱/۱۱).

ورزشکاران ایران نیز ۱۸ بار در بازی‌های المپیک تابستانی شرکت نموده است و توانسته‌اند ۲۴ مدال طلا، ۲۳ مدال نقره و ۲۹ مدال برنز و مجموعاً موفق به

مقایسه دیپلماسی ورزشی جمهوری... ۱۸۳

کسب ۷۶ مدال شده‌اند (کمیته ملی المپیک ایران، تاریخ بازدید ۱۴۰۱/۱۱/۰۱).

جدول ۳. مجموع مدال‌های المپیک کشور ایران و قطر

منبع: پژوهش حاضر

کشور ایران از مجموع ۱۸ دوره بازی‌های المپیک آسیایی در ۱۵ دوره آن ورزشکاران خود را به آن اعزام نموده و توانسته است ۵۵۷ مدال در این بازی‌ها به دست بیاورد و از این حیث در رتبه چهارم آسیا قرار گرفته است که شامل ۱۷۹ مدال طلا، ۱۸۱ مدال نقره و ۱۹۷ مدال برنز هستند (www.Ocasia.org).

جدول ۴-۶. مجموع مدال‌های المپیک آسیایی کشور ایران و قطر

	ایران	قطر		
رتبه در آسیا	4	15		
تعداد حضور	15	10		
مجموع مدال	557	130		
طلا	179	43		
نقره	181	31		
برنز	197	56		

■ رتبه در آسیا
 ■ تعداد حضور
 ■ مجموع مدال

منبع: پژوهش حاضر

ایران در کبده، رتبه دوم جهانی را دارد. در زمینه فوتبال ساحلی نیز ایران مقام سوم جهانی را دارد. در فوتسال، رتبه ایران در جهان ششم است. در والیبال نشسته بانوان نیز ایران همین رتبه ششم را دارد. در والیبال مردان، ایران هشتمین کشور برتر جهان است. در رشته بسکتبال با ویلچر نیز رتبه دهم جهانی را دارد. در هندبال ساحلی، بسکتبال و فوتبال نیز ایران به ترتیب رتبه‌های بیست‌ودو، بیست‌وچهار و بیست و چهارم را دارند. در این میان، ورزش معلولان یکی از افتخارآمیزترین زمینه‌های ورزشی برای ایرانیان بوده است که به علت وجود جانبازان دفاع مقدس در سال‌های پس از انقلاب از اهمیت و رشد زیادی برخوردار شده است. ایران در سه رشته وزنه‌برداری، کشتی آزاد ووشو، کشتی فرنگی، کاراته و جودوی فردی، رتبه‌های اول و دوم جهانی را دارد. ایران در تکواندو جهان نیز رتبه سوم را دارد. در شمشیربازی رتبه چهارم جهان و در رشته تیرکمان (کمپوند) مردان رتبه دهم را داراست. در تیراندازی،

رتبه ایران در جهان چهاردهم است و در تیرکمان بانوان رتبه ایران هفدهم است. در شطرنج نیز ایرانیان رتبه ۲۸ جهانی را دارند. از نظر تعداد مدال، المپیک سال ۱۳۹۱ لندن برای ایرانیان بی سابقه بوده است. در این سال کاروان ایران که از ۵۳ ورزشکار تشکیل شده بود، توانست برای نخستین بار در تاریخ کشور، جمعاً چهارده مدال، شامل پنج مدال طلا، شش مدال نقره و دو مدال برنز کسب کند و به این ترتیب، در سراسر جهان رتبه پانزدهم و در رقابت‌های مردان رتبه یازدهم جهانی را به دست آورد (عیدی و عسکری، ۱۳۹۴: ۳۳-۵۰).

وضعیت توسعه ورزش

ورزش قطر تا قبل از برپایی مسابقات المپیک آسیایی توسعه چندانی پیدا نکرده بود. اما ورزش این کشور به بهانه برگزاری این مسابقات به نحو چشمگیری توسعه پیدا کرد. یکی از مراکز توسعه ورزش در قطر مجموعه «آسپیر» است. این مرکز بخشی از پروژه آکادمی ورزش قطر است که توسط دانشگاهیان و قهرمانان ملی قطر هدایت و راهبری می‌شود. «آسپیر» در سال ۲۰۰۴ راه‌اندازی شد. این پروژه به منظور توسعه ورزش قهرمانی و تربیت نخبگان ورزشی در بین دانش آموزان و دانشجویان علاقه‌مند به ورزش تا سطح ورزش کشورهای خلیج فارس را تا جایی ارتقا دهد که آن‌ها را به مسابقات المپیک رهنمون سازد. برنامه درسی این مرکز بر اساس استانداردهای روز دنیا و از طریق سامانه الکترونیکی مرکزی انجام می‌شود (www.topendsports.com, 20 september, 2011)؛ اما در کنار این، قطری‌ها مجری برنامه توسعه‌ای بلندمدت دیگری در همین مجتمع «آسپیر» هستند؛ یک برنامه به نام «رؤیای فوتبال» برای شناخت بهترین استعدادهاى فوتبال در جهان سوم که هدف آن آماده کردن بازیکنان برای جام جهانی ۲۰۲۲ است. مدیر برنامه «آسپیر»، «آندریاس

بلیچر) در کنفرانسی در آفریقا گفت: «ما بازیکنانی را برای ۵ سال به قطر می آوریم و پس از آن خودشان تصمیم می گیرند تا در تیم ملی این کشور بازی کنند یا این که به کشور خودشان بازگردند (www.topendsports.com,) (20, September, 2011).

سرمایه گذاری های قطر در ورزش تنها به داخل قطر محدود نمی شود. این کشور در اروپا نیز سرمایه گذاری های کلانی انجام داده است از جمله «صرف ۶۰ میلیون دلار برای پیراهن تیم بارسلونای اسپانیا». (اصغری ثانی، ۱۳۹۲: ۷). «صرف ۲۲۵ میلیارد دلار برای توسعه ورزش و استادیوم های ورزشی که بخشی از آن صرف هزینه های جام جهانی می شود؛ از جمله ۳ میلیارد دلار برای آماده سازی زمین های مسابقات و ۱۷ میلیارد دلار برای ساخت هتل ها در نظر گرفته شده است.» (اصغری ثانی، ۱۳۹۲: ۷۵)

در رابطه با توسعه ورزش در ایران باید گفت؛ ورزش ایران دارای ساختاری دولتی و نیمه دولتی است و برنامه ای برای کاهش تمرکز و همچنین حمایت از بخش خصوصی مشاهده نمی شود. در سطح ملی با ترافیک نهادهای تصمیم ساز و اجرایی مواجه است و هر چه از سطح ملی به سطح عملیاتی نزدیک می شویم، از سطح نظارت و مشارکت دولت کاسته می شود در ایران ۵۲ فدراسیون ملی ورزشی وجود دارد که ذیل هر کدام در هر استان، هیئت های ورزشی استانی فعالیت می پیمایند، اگرچه در مورد اساسنامه این فدراسیون ها و توجه به حساسیت کمیته بین المللی المپیک مبنی بر عدم دخالت دولت در امور فدراسیون های ورزشی ملی، همچنان چالش هایی وجود دارد، اما در سال های اخیر انتخابات هیئت ها و فدراسیون ها به شکل آزادتر و دموکراتیک تری برگزار می شود. در حالی که دستگاه های اجرایی نظیر وزارت آموزش و پرورش، نیرو، نفت، دانشگاه ها و غیره هر کدام دارای اماکن ورزشی خاص خود هستند، برنامه ای برای هماهنگی میان این اماکن و ارائه خدمات محلی مشاهده نمی شود (مندعلی زاده و دیگران، ۱۳۹۴: ۱۱۲-۱۱۳).

نتیجه گیری

یافته‌های این پژوهش نشان داد که در زمینه سرمایه‌گذاری در ورزش کشور قطر بسیار هزینه‌های هنگفت و سرسام‌آوری را انجام داده است، در حالی که وضعیت ورزشی کشور ایران که به لحاظ جغرافیایی چندین برابر کشور قطر وسعت دارد و نیاز به سرمایه‌گذاری بیشتری در این زمینه دارد. در زمینه ساخت تأسیسات زیربنایی ورزشی نیز کشور قطر شرایط فوق‌العاده‌ای را تجربه می‌کند و امکانات ورزشی کشور قطر در جام جهانی به نحوی بود که تعریف و تمجید همگان از جمله رئیس فیفا را برانگیخت، اما وضعیت امکانات ورزشی و زیرساخت‌های کشور ایران در شرایط نابسامانی را تجربه می‌کند.

در زمینه قدرت و نفوذ در مجامع بین‌المللی کشور ایران و قطر شرایط مشابهی را تجربه می‌کنند زیرا هر دو کشور در شرایط مساعدی قرار ندارد و باید این دو کشور تلاش کنند تا در آینده قدرت خودشان را در مجامع بین‌المللی معتبر، گسترش دهند البته کشور قطر با دلارهای خودش گاهی در مجامع بین‌المللی نفوذ پیدا می‌کند.

اما در زمینه کسب امتیازات میزبانی مسابقات درجه یک و معتبر جهانی کشور قطر نسبت به ایران شرایط بسیار مساعدتر و ایده آل تری دارد؛ زیرا این کشور علاوه بر میزبانی جام جهانی فوتبال، توانسته است یک دوره میزبانی المپیک آسیایی را به عهده داشته باشد و در آینده نیز توانسته است امتیاز مجدد این بازی‌ها در سال ۲۰۳۰ و بعلاوه امتیاز میزبانی جام ملت‌های آسیا در سال ۲۰۲۳ بر عهده بگیرد، همچنین آمادگی خود برای برگزاری المپیک ۲۰۳۶ را اعلام نموده است که در نوع خود این اقدامات مسئولان کشور قطر نه تنها در منطقه بلکه در سطح جهان نیز کم‌نظیر است ولی کشور ایران در این زمینه بسیار ضعیف عمل نموده است و به جز میزبانی بازی‌های المپیک آسیایی و آن‌هم قبل از انقلاب اسلامی ۱۳۵۷ تاکنون نتوانسته است هیچ‌گونه میزبانی

ورزشی پرطرفدار سطح یک جهانی را بگیرد و فقط به کسب امتیازات میزبانی درجه ۲ و درجه ۳ اکتفا نموده است. در زمینه درآمد از گردشگری از طریق ورزش، کشور قطر با توجه به جغرافیای محدود و هوای گرم خشک نیز شرایط بسیار بهتری را نسبت به ایران تجربه می‌کند؛ به نحوی که درآمد کشور قطر تقریباً ۹ برابر درآمد ایران از این مسیر است؛ اما در کسب افتخارات بین‌المللی ورزشی، کشور ایران با توجه به جمعیت بالایی که نسبت به قطر دارد، بهتر عمل نموده است و توانسته در مسابقات جام جهانی فوتبال تعداد حضور بیشتری و در المپیک مدال‌های بیشتری نسبت به قطر دریافت نماید. لازم به ذکر است که کشور قطر با استفاده از قدرت رسانه‌ای در جریان برگزاری جام جهانی فوتبال اعتبار کشور خود و به تبع آن قدرت نرم خود را در سطح بین‌المللی افزایش دهد.

در پایان به ارائه پیشنهادها و راهکارهایی برای تقویت دیپلماسی ورزشی کشورمان ایران پرداخته می‌شود: حمایت از تیم‌های پایه، تعریف فرآیند خاص برای شناسایی استعدادهای درخشان و رعایت عدالت در توزیع امکانات برای تقویت ورزش ملی و همچنین افزایش قدرت چانه‌زنی برای دستگاه دیپلماسی وزارت امور خارجه، مدیریت خصوصی‌سازی و حذف آن از سالن‌های ورزشی و گذار از دخالت سیاسی در امور ورزشی، تشکیل اتاق فکری برای حمایت از قهرمانان، جذب اعتبارات ملی برای هیئت‌های ورزشی، توسعه فضاهای ورزشی بانوان و امکان دسترسی آن‌ها به فضاها و امکانات ورزشی متناسب با آقایان و حمایت از اقشار کم‌درآمد در ورزش، تقویت فرهنگ ورزش، گسترش دیپلماسی ورزش، شایسته‌سالاری حمایت از میزبانی مسابقات کشوری و اعزام تیم‌ها به رقابت‌های ملی و بین‌المللی، تجاری‌سازی باشگاه‌ها و برند سازی، سرمایه‌گذاری و ساخت زیرساخت‌های لازم در حوزه‌های مختلف ورزشی و نهایتاً کسب امتیازات میزبانی مسابقات معتبر بین‌المللی.

منابع

فارسی

احدی، افسانه (۱۳۹۳)، دیپلماسی عمومی: چارچوب مفهومی و نظری، پژوهشنامه سیاست خارجی، شماره ۲۴.

اصغری ثانی، حسین (۱۳۹۲)، ارزیابی قدرت نرم قطر، تهران: انتشارات ابرار معاصر.
بابایی محمد، سیمبر، رضا، سلیمانی کشایه، سجاد، رضایی، مریم (۱۳۹۴)، تاثیر دیپلماسی ورزشی بر قدرت نرم در نظام بین الملل، مطالعات راهبردی ورزش و جوانان، ش ۲۹.
پایگاه اطلاع‌رسانی معاونت دیپلماسی اقتصادی وزارت امور خارجه، (۱۳۹۹)، آشنایی با سازمان سرمایه‌گذاری قطر، در تاریخ ۱۳۹۹/۹/۵، (www.mfa.gov.ir).

پلونده، حسین، رستمی، فرزاد (۱۴۰۰)، سنجش ارتباط بین دیپلماسی ورزشی و پرستیژ بین‌المللی کشورها: مطالعه موردی میزبانی قطر برای جام جهانی ۲۰۲۲، سازمان‌های بین‌المللی، شماره ۱۵.

پوراحمدی، حسین (۱۳۸۹)، رویکردهای اقتصادی به ضرورت تغییر الگوی تولید و مصرف با تاکید بر نقش رسانه، پژوهش ارتباطی، سال هفدهم، شماره ۶۱.
پیمان‌فر، محمدحسن (۱۳۹۵)، تدوین الگوی راهبردی توسعه دیپلماسی ورزشی جمهوری اسلامی ایران، رساله دکترا دانشکده تربیت‌بدنی، دانشگاه خوارزمی.
حسینی، سیده مطهره (۱۳۸۷)، دیپلماسی فرهنگی و جایگاه آن در سیاست خارجی کشورها، دانش سیاسی، شماره ۲.

خبرگزاری العربی تاریخ ۱۰ دسامبر ۲۰۲۰، www.alaraby.co.uk
خبرگزاری ایسنا (۱۴۰۰)، تغییرات بودجه ورزش ایران در سال ۱۴۰۰/افزایش ۶۵ میلیارد تومانی بودجه ۱۰ فدراسیون، کد خبر ۱۴۰۰۰۳۰۸۰۵۶۲۹، www.isna.ir.
خبرگزاری ایسنا (۱۴۰۰)، هندبال تیم ملی قطر، خبرگزاری ایسنا، ۱۱/۱۱/۱۴۰۰، www.isna.ir.

خبرگزاری ایسنا (۱۴۰۰)، هزینه قطر برای جام جهانی ۲۰۲۲ مشخص شد، کد خبر ۱۴۰۰۰۷۱۵۱۰۰۶۸، www.isna.ir/news/1400071510068.

خبرگزاری ایرنا (۱۴۰۱)، مارکا: قطر به دنبال میزبانی المپیک است، خبرگزاری ایرنا در تاریخ ۱۴۰۱/۰۹/۲۹، کد خبر ۸۴۹۷۵۳۹۲، www.irna.ir.

خبرگزاری با ورزش (۱۳۹۶)، نقش قطر در فوتبال، خبرگزاری با ورزش، تاریخ

۱۹۰ فصلنامه تعاملات دیپلماتیک

www.bavarzesh.com، ۱۳۹۶/۰۶/۰۸

خبرگزاری بین‌المللی شفقنا (۱۴۰۱)، پیش‌بینی درآمد گردشگری قطر، کد خبر ۱۴۸۵۲۶۰،
fa.shafaqna.com

خبرگزاری پرشین وی (۲۰۱۱)، دیپلماسی قطر در ورزش، persianv.com،
۲۰۱۱/۱۰/۲۲

خبرگزاری خبرآنلاین (۱۴۰۱)، امتیاز میزبانی والیبال قهرمانی آسیا، خبرگزاری خبرآنلاین،
تاریخ ۱۴۰۱/۰۷/۱۹، www.khabaronline.com

خبرگزاری سرخ نیوز (۱۴۰۱)، افتخارات تیم ملی فوتبال قطر، خبرگزاری سرخ نیوز
www.sorkhnews.com، ۱۴۰۱/۰۹/۱۵

خبرگزاری دنیای اقتصاد (۱۴۰۱)، رئیس فیفا و تمجید دوباره از قطر، شماره روزنامه ۵۶۱۶،
شماره خبر ۳۹۲۳۹۷۴، تاریخ چاپ ۱۴۰۱/۰۹/۱۷، www.donya-e-
eqtesad.com

خبرگزاری ممتاز (۱۳۹۸)، تمام میزبانی‌های ایران در فوتبال، خبرگزاری ممتاز نیوز، تاریخ
www.momtaznews.com، ۱۳۹۸/۱۱/۲۳

خبرگزاری مهر (۱۴۰۱)، قطر رسماً میزبان جام ملت‌های ۲۰۲۳ آسیا شد، کد خبر
www.mehrnews.com، ۵۶۱۰۵۵۳

داداندیش، پروین، احدی، افسانه (۱۳۹۰)، جایگاه دیپلماسی عمومی در سیاست خارجی
جمهوری اسلامی ایران، روابط خارجی، سال سوم، شماره اول، ص ۱۴۳-۱۷۳.
راسخ، نازنین، جوادی‌پور، محمد (۱۳۹۶)، نقش ورزش و توسعه دیپلماسی ورزشی در
پیشبرد سیاست فرهنگی - اجتماعی و روابط خارجی جمهوری اسلامی ایران، مدیریت
ورزشی، دوره ۹، شماره ۴.

رفیع، حسین، و نیکروش، ملیحه (۱۳۹۲). دیپلماسی عمومی و قدرت نرم با تاکید بر قدرت
نرم ایران در عراق، پژوهشنامه روابط بین‌الملل، سال ۶، شماره ۲۲.

رنجبر حیدری، وحید، فرجی، محمدرضا، جمشیدی، ابراهیم (۱۳۹۴)، نقش شبکه الجزیره در
دیپلماسی رسانه‌ای قطر، سیاست جهانی، دوره چهارم، شماره ۱.

زرگر، افشین (۱۳۹۴)، ورزش و رابطه بین‌الملل: جنبه‌های مفهومی تئوریک، علوم سیاسی،
سال ۱۱، شماره ۳۱، ص ۷-۴۸.

سروش، عبدالکریم (۱۳۷۳)، تبیین در علوم اجتماعی: درآمدی به فلسفه علم الاجتماع، تهران:
موسسه فرهنگی صراط.

مقایسه دیپلماسی ورزشی جمهوری... ۱۹۱

شعبانی مقدم، کیوان، فراهانی، ابوالفضل (۱۳۹۵)، سیاست و روابط بین‌الملل در ورزش، تهران: جهاد دانشگاهی.

شیرزادی، رضا، شاه‌رضایی، فاطمه (۱۳۹۷)، نقش ورزش در گسترش مناسبات بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۷۶-۱۳۹۲، *مطالعات راهبردی ورزش و جوانان*، شماره ۴۶. صباغیان، علی (۱۳۹۳)، دیپلماسی ورزشی، *مطالعات فرهنگ-ارتباطات*، دوره ۱۶، شماره ۱۵۱.

عیدی، حسین، عسکری، بهمن (۱۳۹۴)، ارزیابی عملکرد ایران در بازی‌های المپیک در مقایسه با رقبای، *مطالعات مدیریت ورزشی*، شماره ۳۲.

عیدی، حسین، یوسفی، بهرام (۱۳۹۲)، تحلیل سوات میزبانی رویدادهای بزرگ ورزشی در ایران، *مطالعات مدیریت ورزشی*، شماره ۳۹.

قربانی، محمدحسین، امیرمقدم، مرجان، زارعیان، حسین (۱۳۹۷)، شناسایی و تدوین الگوی ارزش‌های اخلاقی در ورزش ایران، *پژوهش در ورزش و سیاست*، دوره ۷، شماره ۱۷. قوام، عبدالعلی (۱۳۹۴)، *اصول سیاست خارجی و روابط بین‌الملل*، تهران: انتشارات سمت، چ ۸.

کمیته ملی المپیک (۱۴۰۱)، *بازی‌های المپیک تابستانی، کمیته ملی المپیک ایران*، تاریخ بازدید ۱۴۰۱/۱۱/۰۱، www.olympic.ir.

لیتل، دانیل (۱۳۷۳)، *تبیین در علوم اجتماعی*، ترجمه عبدالکریم سروش، تهران: موسسه فرهنگی صراط.

مارش، دیوید و استوکر (۱۳۷۸). *روش و نظریه در علوم سیاسی*، ترجمه امیراحمدی حاجی یوسفی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.

محمدی عزیزآبادی، مهدی (۱۳۹۶)، جایگاه ورزش در سیاست داخلی و بین‌المللی برای ایجاد صلح و دوستی، *سیاست*، سال چهارم، شماره ۱۴.

معلمی گودرزی، ساعد (۱۳۹۳)، *نقش ورزش در سیاست خارجی قطر: از هویت‌یابی تا بازیگری منطقه‌ای*، تهران: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد مرکزی.

ملکوتیان، مصطفی (۱۳۸۸)، *ورزش و سیاست*، سیاست، ش ۳۹.

مندعلی زاده، زینب، احسانی، محمد، کوزه چیان، هاشم، هنری، حبیب (۱۳۹۴)، بررسی عوامل محیطی موثر بر توسعه کارآفرینی در ورزش کشور، *مطالعات مدیریت ورزشی*، شماره ۲۹.

موسوی گرگری، سیده شیمیا، بنار، نوشین، شفیعی، شهرام (۱۴۰۱)، *نقش دیپلماسی ورزشی*

۱۹۲ فصلنامه تعاملات دیپلماتیک

در ارتقای تعاملات بین‌المللی (نظریه داده بنیاد)، مطالعات مدیریت ورزشی، دوره ۱۴،

شماره ۷۲.

نای، جوزف (۱۳۸۷)، قدرت نرم، ترجمه محسن روحانی و مهدی ذوالفقاری، تهران:

انتشارات دانشگاه امام صادق.

References

- Alaraby, (2020), *The News: Budget 2019-2020: All depts to face cut in expenses*, www.alaraby.co.uk/node/1508711/page_action/ajax/jserrors/aggregate. "Amir: 2022 World Cup Qatar a tournament for all Arabs", Gulf Times, 15 July 2018, Archived from the original on 7 September 2018. Retrieved 7 September 2018.
- Asian Summer Games Medal Count, www.Ocasia.org. Olympic Council of Asia, Retrieved 26 August 2018.
- Deos, A. (2014), "Sport and relational public diplomacy: the case of New Zealand and Rugby World Cup 2011", *Sport in Society*, 17(9).
- Kessous, Mustapha, (2011), "Sports as Diplomacy: How Small Gulf Countries Use Big Sports to Gain Global Influence", *Monday*, June 27. <http://www.time.com/time/world/article/0,8599,2080062,00.html>.
- Murray, S., Pigman, G. A. (2014), "Mapping the relationship between international sport and diplomacy", *Sport in Society*, 17(9), pp: 1098-1118.
- Nye, Joseph S. (2014), "Public Diplomacy and Soft Power", *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Vol. 616, No 1.
- Qatar Tourism corporate website, (2022), Latest Tourism News, Information, Services Trade Events, and more.
- Reiche, D. (2015), "Investing in sporting success as a domestic and foreign policy tool: the case of Qatar", *International journal of sport policy and Politics*, 7(4).
- Smelser, N. J. (2003), "On comparative analysis, interdisciplinarity and internationalization in sociology", *International Sociology*, 18(4).
- Staff, The New Arab (2022-11-04), "No, Qatar has not spent \$220 billion on World Cup stadiums", www.newarab.com, Retrieved 2022-11-29.
- Topend Sports (2011), "Sport in Qatar", www.topendsports.com, 20, September 2011.
- Wolf Jr, C., & Rosen, B. (2004), *Public Diplomacy: How to think about and improve it*, Rand Corp Santa Monica.